

VELFERÐARVAKTIN Staða barnafjölskyldna í dag

Vorráðstefna 2010

Lára Björnsdóttir MA
formaður Velferðarvaktarinnar

Akvörðun ríkisstjórnar Íslands í febrúar 2009 um að skipa Velferðarvakt

- Skipun stýrihóps í febrúar 2009 – **ársafmæli nýlega**
- Hópnunum ætlað er að fylgjast með félagslegum jafnt sem fjárhagslegum afleiðingum efnahagsástandsins fyrir fjölskyldur og einstaklinga í landinu með markvissum hætti og **leggja til aðgerðir** í þágu heimilanna.
- Í hópnunum sitja níttján manns, meðal annars fulltrúar aðila vinnumarkaðarins, ráðuneyta, hagsmunasamtaka og sveitarfélaga.

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

10. maí 2010

Vinnuhópar um mikilvægustu verkefni

- En velferðarvaktin er mikið meira – meira en 100 manns hafa tekið virkan þátt undanfarið ár í **hópum** um:
- Börn (0 – 18 ára)
- Ungmennni og ungt fólk (15 – 25 ára)
- Þá sem standa höllum fæti og stóðu höllum fæti fyrir kreppu
- Fólk án atvinnu
- Fjármál heimilanna
- Heilsufar og heilsugæsla
- Félagsvísa

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Einkunnarorð frá upphafi

Hreyfing, næring, svefn og félagsskapur.

Virgni í leik og starfi

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Rauður þráður í starfi hópsins

- **Gæta verður velferðar barna í hvívetna**
- Atvinnumissir er ein alvarlegasta afleiðing kreppunnar tryggja þarf atvinnu
- Samráð og samstarf verði haft við sem flesta við úrlausn verkefna
- Framlag þriðja geirans verði greint og félagsauðurinn nýttur sem best
- Sparnaður í einu kerfi má ekki leiða til aukins kostnaðar á öðrum sviðum hins opinbera

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Rauður þráður í starfi hópsins

- Atvinnulaust ungt fólk (16 til 25 ára) fái sérstaka athygli svo og þeir sem eru eldri en 60 ára
- **Hugað verði sérstaklega að ungum barnafjölskyldum**
- Styðja þarf þá sem veita einstaklingum aðstoð og ráðgjöf
- Tryggja verður að nauðsynlegar upplýsingar til einstaklinga og fjölskyldna séu aðgengilegar
- Standa vörð um hag þeirra sem stóðu höllum fæti fyrir kreppu

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hvernig vöktum við börnin og ungmennin?

- Oft misvísandi skilaboð um stöðu mála
- Félagsvísar og rannsóknir nauðsynlegar til að fylgjast með þróun mála
- Byggja þarf á þekkingu og staðreyndum
- Margir uggandi um aukningu í barnaverndarmálum
- Rannsókn um fjölgun barnaverndartilkynninga unnin fyrir Velferðarvaktina okt. 2009
- Umræðan og huglægur vandi allra hefur áhrif á börn og ungmenni og ekki síst fjölskyldur í vanda

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hvernig vöktum við börn og ungmenni á krepputímum?

- Velferðarvaktin leggur áherslu á samræðu og samstarf við þá sem gleggst til þekkinga
- Í gegnum tengslanet barnahópsins
- Fundir með fulltrúum leik- og grunnskóla "Börnin í borginni"
- Upplýsingar fengnar frá fjölmörgum sveitarfélögum um félagsþjónustu og barnavernd
- Fylgst með breytingum í skólasókn í leik- og grunnskóla

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hvernig vöktum við börnin og ungmennin?

- Tilmæli til sveitarfélaga:
- Bréf til allra sveitarfélaga um að skólamáttíðir standi börnum til boða
- Bréf til allra barnaverndarnefnda og sveitarstjórna um fjárhagsvanda margra barnafjölskyldna - og
- Hvatt til umræðu meðal stjórnáráðgjafna og fagfólks um fjölbreytt úrræði fyrir börn og barnafjölskyldur
- Forvarnir til að koma í veg fyrir vistun barna utan heimilis
- Reynsla Finna víti til varnaðar

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hvernig vöktum við börnin og ungmennin?

- Fjölmennur fundur lykilmála nýlega um velferð barna
1. *Standa þarf vaktina á öllum vígstöðvum/ Afleiðingar koma ekki fram á einni nóttu*
  2. *Efla samvinnu milli kerfa og stjórnáráðgjafna*
  3. *Styðja starfsfólkið "hjálpa hjálpunum"*
  4. *Nýir hópar bættast við*
  5. *Berskjaldaðar fjölskyldur – lítið tengslanet*
  6. *Börn /ungmenni sem ekki eru í skóla eða atvinnu*

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hópur um grunnþjónustu

Skilgreining á grunnþjónustu:

- Lögbundin þjónusta
- Þjónustustig lögbundinnar nauðsynlegrar þjónustu sem hefð/vinnulag hefur skapast um
- Ólögbundin þjónusta við einstaklinga með sérþarfir vegna fötlunar, heilsuþrengingar til þess að geta tekið þátt í samfélaginu á við aðra

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hópur um grunnþjónustu

Hvað ber að varast þegar hagrætt er í opinberri þjónustu?

- Stand vörð um grunnþjónustuna – einkum gagnvart viðkvæmum hópum
- Greina þarf afleiðingar ákvarðana á notendur
- Hafa samráð og upplýsa notendur og samtök
- Ekki beita flötum niðurskurði
- Hagræðing eða sparnaður á einum stað má ekki flytjast annað
- Tekið skal fram hvort um sé að ræða tímabundna ráðstöfun sem hægt verður að leiðrétta þegar betur árar
- Mógulegar mótvægisáðgerðir til að tryggja gæði þjónustu
- Gera þarf gáttlista yfir þá þjónustu sem **ekki má skerða**

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Það sem snýr að börnum og ungmönnum

- Flest er í góðu lagi enn en annað vekur ugg sem þarf að huga frekar að
- Kreppan kemur misjafnlega hart niður bæði á fjölskyldur og landssvæði
- 11.283 börn sem eiga atvinnulausa foreldra og þar af eru
- 430 börn þar sem báðir foreldrar eru atvinnulausir
- Suðurnesin standa illa að vigi
- Fjölskyldur og börn sem stóðu höllum fæti fyrir kreppu þarf að vakta og verja
- Einstæðar mæður
- Innflytjendur með börn á framfæri
- Fátækir lífeyrisþegar og börn þeirra
- Fjölskyldur sem hafa til langs tíma lífað á fjárhagsaðstoð

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hverjar eru bjargirnar og verndandi þættir fyrir börn í íslensku samfélagi?

- Foreldramir aðalstoðin fyrir hvert barn - en
- Þau þurfa helst að eiga aðra að – stórfjölskyldu - vini – velvildarfólk
- Tryggt og gott skólakerfi – leik-grunn- og framhaldsskóli
- Gott velferðarkerfi mjög mikilvægt ekki síst á erfiðum tímum – fagfólk og fjármagn
- Félagslegur, fjárhagslegur og sálfræðilegur stuðningur við fjölskyldur og börn
- Þriðji geirinn og félagsauðurinn í hverju nærsamfélagi – þarf að samræma og nýta betur

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Sóknarfæri í kreppunni

- Hættur eru fjölmargar en eru einhver sóknarfæri fyrir börnin í efnahagskreppu?
- Ný gildi (og mörg gömul) komin til sögunnar
- Meiri virðing fyrir verðmætum og ekki allt sjálfsagt – sumt hægt að gera án peninga
- Menntun eftirsóknarverð
- Sköpunarkraftur leystur úr læðingi
- Meiri athygli virðist beinast nú að velferð barna bæði foreldra, stofnana og stjórnvalda
- Svo virðist að foreldrar hafi og noti meiri tíma með börnunum

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Að lokum

- Læra þarf af reynslu og rannsóknum nágrannaþjóða
- Finnar tala um “týnda kynslóð” ungs fólks úr kreppu 1990
- Barnaverndarmál og vistun barna utan heimilis eykst enn
- Færeyingar misstu 10 þúsund manns úr landi – flest ungt fólk og börn
- Íslendingar þurfa nú að beita öllum tiltækum aðferðum við að hlúa að börnum og ungu fólki
- Bernskan og æskan koma ekki aftur
- Mikilvægt að gefa börnum von og trú á framtíðina
- Við berum öll ábyrgð á þjóðfélagsumræðunni og velferð barnanna í landinu

FÉLAGS- OG TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ